

НАРОДЖЕНИ ВІЛЬНИМИ

ЗСУІНФО

№108

e-mail: vspr22@ukr.net

БОЙОВИЙ БЮЛЕТЕНЬ
ЦЕНТРУ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

ДУШУ - БОГУ, ЖИТТЯ - УКРАЇНІ, ЧЕСТЬ - НІКОМУ!

Офіційно

Степан Полторак представив керівному складу ЗС України новопризначеного начальника Генерального штабу - Головнокомандувача ЗС України

23 травня у Міністерстві оборони України відбулася офіційна церемонія представлення керівному складу оборонного відомства та Збройних Сил України новопризначеного начальника Генерального штабу України – Головнокомандувача ЗС України.

На початку заходу Міністр оборони України Степан Полторак оголосив відповідні укази Президента України щодо прийняття повноважень Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України, а також щодо призначення генерал-лейтенанта Хомчака Руслана Борисовича начальником Генерального штабу - Головнокомандувачем Збройних Сил України.

Міністр оборони України привітав генерал-лейтенанта Руслана Хомчака з призначенням на дуже відповідальну і серйозну посаду, побажав успіхів і перемог, а також визначив відповідні завдання.

- Руслан Борисович точно не є новою людиною для Збройних Сил України. Він пройшов службу на всіх командних посадах, починаючи від командира

взводу, добре знає здобутки, наявні проблеми, і знає над чим потрібно працювати. Тому у мене немає жодних сумнівів в тому, що якість виконання поставлених завдань буде нарощуватись, ефективність підвищуватись і Збройні Сили будуть готові до виконання завдань, які визначні законами України, - зазначив Степан Полторак.

Міністр оборони України висловив вдячність генералу армії України Віктору Муженку.

- У важкі часи він керував

Українською армією, брав на себе відповідальність. Навіть тоді, коли не було можливості чітко і своєчасно виконувати завдання він сам, зі зброєю в руках йшов попереду і вів за собою особовий склад, аби забезпечити виконання завдань. Він багато зробив для того, щоб провести системні реформи в Збройних Силах України і я вдячний йому за це, - підкреслив Степан Полторак.

Офіційний сайт Міністерства оборони України

Про напрямки діяльності Збройних Сил України

Збройним Силам України визначено пріоритетні завдання

Найголовніше завдання – збереження життя і здоров'я особового складу. Воно має лежати в основі всіх управлінських рішень, як в районі проведення операції Об'єднаних сил, так і у повсякденній діяльності. Про це сьогодні, 23 травня 2019 року, зазначив новопризначений начальник Генерального штабу – Головнокомандувач Збройних Сил України генерал-лейтенант Руслан Хомчак під час офіційної церемонії представлення керівному складу оборонного відомства та Збройних Сил України.

– Найвища цінність – це людина, – наголосив генерал-лейтенант Руслан Хомчак.

Також начальник Генерального штабу визначив основні напрямки діяльності Збройних Сил:

- припинити застосування у діяльності посадових осіб Збройних Сил України принципів ручного управління, підміни виконання обов'язків підлеглих командирів, окозамилювання, суцільну показуху та видавання бажаного за дійсне;
- забезпечити функціонування управлінської вертикалі в усіх ланках з дотриманням прав і обов'язків командирів відповідно до законодавства та персональну відповідальність за стан справ у підпорядкованих органах військового управління, військах і силах;
- організувати роботу щодо неухильного дотримання всіма військовослужбовцями вимог законодавства України та військових статутів. Забезпечити особисту взірцевість командирів та начальників усіх рівнів у виконанні службових обов'язків. Сучасний командир повинен поєднувати у собі патріотизм, професійну компетентність, особисту дисциплінованість, ініціативність та творчий підхід до справи, враховувати соціальні аспекти діяльності, бути чуйним до людей, іхніх потреб і проблем, бути прикладом у службі та побуті;
- проаналізувати стан забезпечення Збройних

Сил, внести корективи, в першу чергу, з урахуванням потреб солдат, які воюють, та пропозицій, що надаються командирами взводів, рот, батальйонів та бригад;

- припинити корупційні прояви у підпорядкованих військових організмах, усунути наявні корупційні ризики;
- провести інвентаризацію матеріальних засобів, прийняти рішення по втратам, нестачам та посадовим особам, які допустили правопорушення, розкрадання, виведення з ладу військового майна та техніки;
- організувати проведення правової підготовки особового складу, цілеспрямованої та ефективної роботи по запобіганню правопорушень, формування у військовослужбовців високих ідейних та моральних цінностей, дотримання законодавства України;
- забезпечити підготовку військ за стандартами НАТО з впровадженням досвіду, набутого в ході проведення

антитерористичної операції та операції Об'єднаних сил, створити сучасну навчально-матеріальну базу;

- провести огляд готовності Збройних Сил та органів місцевої влади до проведення територіальної оборони держави;
- підвищити рівень індивідуальної підготовки військовослужбовців, організувати планову, послідовну методично якісну підготовку органів військового управління та штабів;
- ретельно продумати заходи підготовки військ, визначальним у їх проведенні має бути не кількість, а якість;
- забезпечення функціонування системи підтримання озброєння та військової техніки у справному стані, у тому числі своєчасне технічне обслуговування та ремонт;
- забезпечити безпеку арсеналів, баз та складів Збройних Сил України;
- розробити систему військово-патріотичного виховання, яка базується на європейському виборі України;

- створити належні умови служби особового складу, вжити дієвих заходів щодо покращення морально-психологічного стану військовослужбовців та членів їхніх сімей;
- продовжити реформування Збройних Сил у раніше визначені терміни;
- оптимізувати організаційно-штатну структуру Збройних Сил, забезпечити готовність військових частин за показником «укомплектованість особовим складом»;
- перейти у визначені терміни на І-структурну, у першу чергу реформувати Генеральний штаб;
- налагодити системну роботу з громадськими та волонтерськими організаціями, залучити громадянське суспільство до процесу реформ та реальних змін у Збройних Силах;
- забезпечити виконання взяти міжнародних зобов'язань, поглибити співробітництво у сфері оборони щодо приєднання до загальноєвропейської системи безпеки;
- у ході виконання завдань в операції Об'єднаних сил забезпечити адекватне та ефективне застосування сил та засобів по тих, хто порушує Мінські домовленості.

– Це основні пріоритетні завдання, які я в першу чергу ставлю для себе і вимагаю взяти за основу діяльності всього особового складу Збройних Сил України, – підкреслив генерал-лейтенант Руслан Хомчак.

Знати, щоб перемагати

Пропаганда. Як ведеться інформаційна війна

Заходи по впливу на громадську думку зазвичай передують бойових дій.

Пропаганда породжує соціальні міфи, які роблять наш світ не тільки більш зрозумілим, але і більш комфортним для проживання, оскільки соціальна реальність стає більш прогнозованою і тому менш страшною. Визнання міфу робить наше існування більш осмисленим і заспокійливим. Ці соціальні міфи стосуються як окремої людини, так і цілої держави по відношенню до його сусідам, пише професор Георгій Почекцов у своїй статті для проекту Media Sapiens. Ці міфологічно орієнтовані конструкції базуються на такого роду підставах:

- ми завжди маємо більшу рацію, ніж наші недоброзичливці,
- наші вороги дурні і смішні,
- завтра все буде добре, а після завтра ще краще,
- наші противники все роблять неправильно,
- в недалекому майбутньому вони схаменуться і будуть з нами, перейдуть на наш бік.

Цей набір вносить оптимізм в масову свідомість, оскільки обіцяє попереду неминучу перемогу, а в сьогоднішньому дні він дозволяє збирати будь-який негатив про твоє опонента, роблячи тим самим випадкове системним. В результаті цілеспрямованого відбору новин транслюються події створюють в разумі глядача правила, і вже кожна нова новина лише підтверджує ці правила.

Данило Дондурей називав «смисловікамі» тих, в першу чергу телевізійників, які постачають моделі розуміння для широкої аудиторії. Вони повертають світу зрозумілість, що особливо важливо в умовах нашого сьогоднішнього світу, оскільки рівень незрозумілості, непередбачуваності в ньому весь час зростає. Холодна війна завершилась, і з нею пішла «агресивно орієнтована зрозумілість». Вороги як би пішли, але і друзі особливо не проявилися, а світ застиг в очікуванні нового повороту історії.

Якщо людина оцінює себе по аналогії з іншою людиною, то країна шукає такі аналогії в інших країнах. Пропагандисти активно завищують свою країну шляхом заниження чужої. Це дозволяє керуватися правилами: там все погано, у нас все добре. Радянська пропаганда десятиліттями розповідала про загниваючий Захід, тим самим прямо і побічно завищуючи себе.

Глобальний російський наратив реалізується в конкретних наративах, але в цілому він сьогодні по відношенню до України той же, який був і в разі російсько-грузинської війни.

І там, і тут Росія подається як Спаситель осетинського або українського народу від Ворога, в ролі якого задаються грузинська армія або «фашисти, націоналісти, бандерівці». Функція Спасителя глибоко позитивна, саме тому це типова функція для героя в коміксах і створюваних по ним фільмів. Комікси ці з'явилися в період великої депресії. І вважається, що вони компенсували негативний психологічний стан населення того періоду, який потрапив у важкі часи.

Якщо подивитися на спроби Володимира Путіна повернути Росії колишню велич і глобальну роль, то вони теж викликають сплеск схвалення його діяльності в разі негативізації України: від анексії Криму до захоплення українських кораблів. Це реалізація того ж гасла, що був у Трампа «Зробити Америку знову великої», тільки тепер це «Зробити Росію знову великої». На жаль, Росія робить це за рахунок своїх сусідів, вирішуючи внутрішньополітичні проблеми за рахунок зовнішньополітичних кроків, які погрішують життя крайніх сусідів.

Пол Хансбері вважає, що все, що відбувається сьогодні добре вписується в наратив минулого холодної війни. Він пишепро використання досвіду Грузії у майбутньому: «ЗМІ, такі як RT, допомогли Росії протестувати численні аргументи під час і після п'ятиденної війни, як і пізніше в Україні або недавно щодо кейса отруєння Сергія Скрипаля та його дочки в Великобританії. Російська влада прямо звинуватили Грузію в геноциді і повторювали тезу про те, що її військове втручання захищило російських громадян. Ця теза, можливо, не отримав велику популярність серед міжнародної аудиторії в той час. Але схожі аргументи виявилися більш успішними в Криму, де Росія заявила про захист етнічного російського населення (такий аргумент ні застосуємо до осетинам, які етнічно походять від аланів, скіфського племені)».

Людина не виносить хаосу ні в житті, ні в своїй голові. Йому потрібно «структурність» і впорядкованість, які дозволяють будь-які навіть найнеприємніші події укладти в логічний ряд, який має причинно-наслідковий характер. Наприклад, є така російська рятівна формула - «Україна погана, тому що там діє Захід». Прив'язавши України до негативного початку, можна виводити з цього будь-які наслідки.

Нарративи як раз реалізують такі причинно-наслідкові переходи, що дозволяють упорядкувати хаос навколо світу. Людині важливо побачити логіку того, що відбувається, оскільки тоді світ вже не буде представлятися йому таким страшним. Додамо сюди і те, що і пропагандисти, і їх керівники самі починають вірити в цю логіку, оскільки в іншому випадку їх розум «розірве» когнітивний дисонанс.

Російський погляд на Україну пропагандисти укладають в наступні наративи:

- українці і росіяни - одна нація, об'єднана в російській світі,
- Україна не є незалежною державою,
- Велика Вітчизняна війна триває, фашисти в Україні ще не знищені,

- Захід не єдиний, він розділений,
- дії Росії легітимні.

Ця картина світу визначає як минулі, так і майбутні дії Росії. Вона переводить ці дії з ситуації загарбника в ситуацію рятівника. Тобто сама ситуація як би не змінюється, змінюється її інтерпретація.

Нарративи підтримуються тематичними комунікативними фреймами, які пов'язують думку або враження з конкретним об'єктом або суб'єктом. Погляд Росії на Україну утримується за допомогою наступних фреймів:

- залежність від Росії і неможливість української держави забезпечити своїх громадян,
- радикалізація опозиції,
- відсутність соціального порядку і безпеки,
- євромайдан створений Заходом, його захисники - зрадники,
- Захід ворожий по відношенню до України,
- Росія близька Україні,
- Росію і Україну об'єднують спільна історія і єдина православна віра.

Ці структурні одиниці пронизують весь дискурс Росії, що оповідає про Україну. Це той же умовний «словник», на мові якого можна описувати України. Будь вихід за межі цієї мови практично неможливий. Перед нами своєрідна карта світу, і те, що відсутній на такій карті, не може стати предметом розмови.

Українські дослідники виділяють шість наративів, за допомогою яких Росія описує Україну:

- «В Україні йде громадянська війна» (33% контенту),
- «Україна - не відбулася» (22% контенту),
- «Росія допомагає Донбасу» (15% контенту),
- «В Україні панує русофобія» (10% контенту),
- «В Україні при владі - фашисти і радикали» (7% контенту),
- «Україна - маріонетка Заходу, який в свою чергу безуспішно хоче завоювати Росію» (6% контенту).

(далі буде)

Джерело: <http://crime-ua.com/>

Гібридний референдум як інструмент виявлення пропагандистських штампів

Чому ми боїмся винесення на референдум питання домовленостей із Росією? Тому що знаємо — в умовах гібридної війни з РФ подібна ініціатива означатиме не дослідження суспільної думки, а діагностику пропагандистських штампів, що засіли в головах електорату. Тому і референдум з інструменту вивчення настроїв суспільства в наших умовах має всі шанси перетворитися на гібридний засіб втілення на практиці тих ідей, які до того були вкладені в голови громадян за допомогою пропаганди в медіа.

ПОЛІТИКА ЗАСПОКОЄННЯ

Вже писано-переписано мегабайти текстів на тему засилля в українському інформаційному просторі російських та проросійських наративів. Так, цю вакханалію якщо не влаштувала, то толерувала колишня влада. Але нова тепер, судячи з усього, має намір скористатися тим, що наростили із суспільною думкою попередники, та, завдяки цій «спадщині», легітимізувати контроверсійні домовленості з Росією або навіть із псевдореспубліками.

Що ж такого небезпечного наріблено за останні роки?

Відповідь — моральна демобілізація населення, моральне роззброєння, сучасна українська версія внутрішньої пацифікації.

Три з половиною роки тому, після «Мінська-2», я написала коротку «Нотатку» на «Фейсбуці» під назвою «Війна з внутрішнім ворогом». Перекажу тут кілька тез, щоб був більш зрозумілим контекст та передісторія того, що відбувається сьогодні.

Отже, навесні 2015 року я констатувала, що багато хто з співгромадян не зрозуміли, що так званий Мінський процес стосується не тільки

взаємовідносин України з Росією та з «ДНР» і «ЛНР». В першу чергу мирний план мав бути запроваджений всередині країни.

Завдання щодо припинення збройного протистояння на Донбасі — це не тільки про ліквідацію військової загрози з боку проросійських бойовиків та російської армії. Ліквідувати одночасно треба було і радикально війовничі настрої в українському суспільстві.

Надзвичайно компромісні Мінські домовленості вимагають надзвичайної толерантності від громадян України. Суспільство має бути налаштоване на мир, а не на перемогу, на пошук спільноти мови навіть із озброєними опонентами, на поступки в питаннях мови, культури та історії, а не на захист власної ідентичності за будь-яку ціну і будь-якими засобами.

I Україна наполегливо почала втілювати план загального суспільного заспокоєння для того, щоб реалізація мирного плану — Мінського, або іншої його версії — стала можливою.

НА ШЛЯХУ ТОЛЕРАНТНОСТІ

Особливої актуальності необхідність умиротворення українців набула після ухвалення у серпні 2015 року змін до Конституції України щодо децентралізації, які зокрема передбачали особливий статус окремих районів Донецької та Луганської областей, ОРДЛО, що призвело до зіткнень біля стін Верховної Ради, під час яких четверо національних гвардійців загинули від вибуху гранати. Тоді всім стало зрозуміло — просування мирного плану, що передбачає компромісні домовленості з бойовиками та поступки Росії за існуючих на той момент суспільних настроїв можуть привести якщо не до громадянської війни, то точно до суттєвих громадянських конфліктів всередині країни.

Тому антивоєнна пропаганда та тези щодо необхідності йти на поступки заради припинення війни, що транслювалися на провідних телеканалах, мали наставити суспільство на шлях толерантності та злагоди. Метою було соціальне програмування (або перепрограмування) українців «на мир за будь яку ціну» замість прагнення перемоги та несприйняття компромісів із ворогом.

Якщо до цього просування морального роззброєння

додати ще відверто російську пропаганду, яку передають в режимі 24/7 телеканали, «легендовані» як українські, то маленькому українцю залишили вкрай мало шансів зберегти в себе радикальний війовничий настрій, який мотивував би бити ворога до перемоги.

Так у результаті й вийшло. Врешті-решт тези «не моя війна», «треба якнайшвидше якось домовитися» та «мир важливіший за перемогу» сприйняла і зробила своїми власними думками значна частина співвітчизників.

ПІДСУМКИ ПАЦИФІКАЦІЇ

На сьогодні підсумки роботи найвпливовіших вітчизняних медіа, головним чином, провідних телеканалів, за останні п'ять років виглядають таким чином:

Майже 75%, або 3/4 мешканців України, вважають, що Президент України заради встановлення миру на сході країни має піти на прямий діалог з РФ: 50,8% відповіли «безумовно, так» та 24,2% — «скоріше, так». Не згодні з цим 16% та 9% не визначилися.

Більше половини — 55,4% — громадян України, які взяли участь в свіжому соціологічному дослідженні, вважають, що Президент заради встановлення миру на сході країни має піти на прямий діалог із керівниками так званих ЛДНР, лише третина (32,7%) з цим не згодна, решта (11,9%) — вагається з відповідю.

Дві третини — 65,3% співгromадян — ствердо відповідають на запитання, чи повинна Україна йти на компроміс заради відновлення миру та повернення територій.

Серед варіантів розв'язання проблеми непідконтрольних територій Донецької та Луганської областей найбільший рівень підтримки має «надання цим територіям особливого статусу, який передбачає автономію у складі України» (39,9%).

Половина жителів України — 49,2% — вважає, що питання про статус непідконтрольних територій Донецької та Луганської областей необхідно виносити на всеукраїнський референдум.

Національне соціологічне дослідження щодо актуальних питань сьогодення «Ваша думка: травень 2019 року» провели Центр «Соціальний моніторинг», Український інститут соціальних

досліджень імені Олександра Яременка та Соціологічна група «Рейтинг». Опитування проводилося з 30 квітня по 10 травня 2019 року в 24 областях України та Києві. Усього опитано 3000 респондентів. Метод отримання інформації: індивідуальне інтерв'ю «вічна-віч» за місцем проживання респондента — 1500 із використанням паперової анкети та 1500 із використанням анкети на планшеті. Стандартні відхилення при достовірних 95 відсотках і співвідношенні змінних від 0,1:0,9 до 0,5:0,5 становлять 1,10 — 1,83%.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ ІЗ НЕПРОГНОЗОВАНИМИ НАСЛІДКАМИ

Хочеться ще раз наголосити: всі вищезгадані ідеї, вимоги та пропозиції не з'явилися в головах співвітчизників нізвідки. Їх поява — справа рук провідних медіа країни, головним чином телеканалів.

Показово, що громадяни, які взяли участь в опитуванні, отримують суспільно-політичну інформацію, дивлячись новини, суспільно-політичні ток-шоу та слухаючи коментари експертів — на «1+1» (його обирає 63,8% респондентів), ТРК «Україна» (62%), ICTV (45,8%), «Інтер» (35,5%), «112 Україна» (33,7%), СТБ (28,5%), «Новий» (21,3%). Тобто йдеться про канали олігархів, деякі з яких особисто просували мирний план із «болісними компромісами», про канали, які розповідали про війну як «заробіток на крові», та на додаток ще і канали із чітко визначенім проросійським порядком денним. Не дивно, що у глядачів у підсумку сформувалася сама така картина світу, яку вони і переказали під час опитування: особливий статус для ОРДЛО, поступки Кремлю, прямі переговори із «ЛНР» та «ДНР»...

За такого стану суспільної думки нескладно спрогнозувати результат референдуму на тему «мирних угод із Росією», чи як він там. Але складно спрогнозувати наслідки отримання такого спрогнозованого результату, як зовнішньополітичні так і внутрішньополітичні. Зрозуміло лише одне — весело не буде.

Наталя ШЧЕНКО,
газета «День»